

HEIZLER ÉVA – NEMEREY PÉTER

A PÉCSI WALDORF LÍCEUM

*Csak az gyógyít,
ha az emberi lélek tükrében az egész közösség tükröződik,
és a közösségben minden egyes tagjának ereje él.*
(Rudolf Steiner)

Több évtizeddel a Waldorf-pedagógia magyarországi újjászületése után és tizenhat évvel az első pécsi Waldorf-óvoda megnyitása után 2023 szeptemberében elindul Dél-Dunántúl első alternatív tantervű Waldorf-gimnáziuma, a Pécsi Waldorf Líceum.

A KEZDETEK

Pécsett már az első magyarországi Waldorf-intézmények alapításával egyidőben megindult az intézményalapító folyamat, lelkes szülők kezdeményezésére. Az első próbálkozások kudarca után 2007 őszén nyílt meg Tettyén az első pécsi Waldorf-óvoda. Két évvel később, 2009-ben a Mandulafa Waldorf Általános Iskola is megnyitotta kapuját, felmenő rendszerű alapfokú művészeti iskolaként. Az első években „albérlokként” működött egy állami tantervű általános iskola épületében, de öt évvel az iskola indulása után az önkormányzattal kötött haszonbérleti megállapodás keretében használatba vehette az üresen álló régi általános iskola épületét Istenkúton. Az épület rendkívül rossz állapotban volt, támogatók és a szülők jóvoltából sikerült korszerű, felújított állapotba hozni. Az iskola azóta is itt, a Mecsek egyik festői völgyében működik.

LESZ-E GIMNÁZIUM?...

...hangzott a kérdés, melyet az iskolaalapítás óta minden évben feltettek a szülők, különösen azok, akiknek gyermeke közeledett a nyolcadik osztályhoz. A szándék erős volt, de a középiskola alapításához szükséges erő és elkötelezettség nem tudott formát ölteni. Olyan iskolát szeretnénk volna alapítani, ahol nagy létszámú osztályok működnek, gazdag szociális teret nyújtva a gimnazistáknak. Első végzős évfolyamaink nem voltak ilyenek, így a terv, hogy akár párhuzamos osztályok is legyenek egy évfolyamon, nagyon merésznek tűnt. A kamaszok világával, a középiskola gondolatával azonban tovább foglalkoztunk, évente több előadást szerveztünk a témában, kerestük a kapcsolatot a többi, még gimnáziummal nem rendelkező dunántúli Waldorf-iskolával. 2013-ban indult el Budapesten négy Waldorf-iskola összefogásával a Göllner Mária Regionális Waldorf Gimnázium (továbbiakban: Regi), mely célul tűzte ki, hogy nagy létszámú, erős gazdasági lábakon álló regionális intézményként új impulzusokat visz a magyarországi Waldorf-pedagógia keringésébe. Az ő kezdeményezésük példaértékű és számunkra nagyon imponáló volt, ezért kapcsolatot létesítettünk a paksi, szekszárdi, dunaújvárosi, tamási és székesfehérvári iskolával ugyancsak egy regionális gimnázium alapítása érdekében. Ez a szépreményű folyamat sajnos pár találkozó után megszakadt, és minden érintett iskola ezután maga kereste az utat a gimnáziumalapítás felé. Számunkra a Regi szemlélete és újító szándéka továbbra is követendő volt, ezért az ő tanáraik részvételével workshopokat rendeztünk Pécsen, hogy a Waldorf-gimnáziumban zajló pedagógiai munkát mind szélesebb körben megismertessük, és az érdeklődő pedagógusok számára elérhetővé tegyük.

ALAPÍTÓI FOLYAMAT

2021-ben az egyre szélesedő szülői támogatás és megerősödő fenntartó elhatározás formába tudta önteni a gimnázium alapításának előkészítő folyamatát. Mindenki, aki bármilyen formában, bármilyen mértékben is részese kívánt lenni az előkészületeknek, a támogatói kör tagjává vált, aki vállalta, hogy heti-kétheti rendszerességgel részt vesz a munkában, az alapuló gazdasági, jogi vagy pedagógiai munkacsoport tagja lett. És hét ember, aki személyes elkötelezettséggel hordozza az alapítás felelősségét, a folyamat szellemi bázisához, az alapítói konferenciához csatlakozott. A mandátumot, a megbízást erre a fenntartó Mandulafa Egyesület adta. Már az első találkozásokkor kimondtuk, hogy a születendő intézmény a Waldorf-pedagógia alapjain nyugszik, mely Rudolf Steiner antropozófiai szemléletéből gyökerezik.

Az alapítói konferencia résztvevői között a közös nevező a Waldorf-pedagógia iránti elkötelezettség. Közülük többen az általános iskola munkatársai, de van a csapatban szülő is, és olyan is, aki több iskolaalapítási folyamatban, intézményvezetésben is részt vett, és szerteágazó tapasztalatai vannak az alternatív oktatás területén.

Az egyik legfontosabb teendő a tanártoborzás volt. Sokan érdeklődtek felhívásunk nyomán, ami talán az oktatás jelenlegi helyzetét tekintve nem volt meglepő. Sokan keresnek új lehetőségeket, sokan kiábrándultak, de sokan voltak, akik pályakezdőként igazi kíváncsisággal fordultak a Waldorf-pedagógia felé. Mostanra gyakorlatilag összeállt a tanári kar, a pedagógiai program részleteinek kidolgozása, az új iskola arculatának kialakítása a legfontosabbnak tűnő feladat.

A pedagógiai program egyik pillérének tekinthető a küldetésben is meghatározott célkitűzés: integrálódni Pécs szellemi-kulturális életébe, kapcsolatteremtés a pécsi alkotókkal, művészekkel. Célunk alapfokú művészeti iskolaként művészi érzéket ápolni a gyermekekben különböző művészi és kreatív tevékenységeken keresztül. Kiemelt jelentőségű ebben a folyamatban a mozgás, euritmia, zene, képzőművészet, a dráma, valamint más gyakorlati tevékenységek, a kézimunka és kézművesség különböző területei.

A LEENDŐ PÉCSI WALDORF-GIMNÁZIUM SAJÁTOSSÁGAI

Az egyik legkarakteresebb különbség más gimnáziumokhoz képest, hogy jóval több művészeti tárggyal találkozhatnak a fiatalok. Kifejezőképességük, érzékenységük finoman gazdagodik a már említett, részletezett művészeti tárgyak gyakorlása során. Nem cél, hogy művészek képződjének, de aki kedvet és tehetséget tapasztal majd magában, hogy ilyen irányban tanuljon vagy tevékenykedjen tovább, az jó alapokat kaphat hozzá.

Epochális rendszerben zajlik az oktatás. A Waldorf-iskolák sajátossága ez. A közismereti és a művészeti tárgyakat is 3-4 hetes ciklusokban, epochákban tanulják a fiatalok. Egy-egy témában jobb elmélyedést, alaposabb, komplexebb tudást biztosít ez a módszer. Az epochákat projekt jellegűen, egy-egy téma köré szervezve szeretnénk alakítani. Ez az átlagoshoz képest sokkal több konzultációt jelent majd a tanárok között, de az összefüggések feldolgozásán keresztül jóval komplexebb képet kaphatnak a diákok az egyes területekről, melyek nem izoláltan jelennek meg órarendjükben.

A fiatalok többhetes gyakorlatokon vesznek részt évente. Mezőgazdasági, gazdasági, földmérési és szociális gyakorlatokon keresztül ismerik meg a különböző területek működését és az ott dolgozók mindennapjait.

A gimnázium ötéves. A Waldorf-kerettanterv alapján a 12. osztályban véget érnek a Waldorf-tanulmányok, egy záróvizsgát tesznek le a fiatalok, melynek neve éves munka. A fiatal egy választott témában egy tanéven keresztül kutat, gyűjt anyagot, és tavaszra formába önti, egy írásbeli dolgozatot készít, a témát pedig élő szóban is bemutatja, és egy művészi munkát is készít hozzá. Az érettségire a 13. évben készülnek fel a diákok, az állami követelményrendszer megismerését és teljesítését jelenti ez az év. Ekkor jelentkeznek felvételi vizsgára is azok, akik a felsőoktatásban folytatják tanulmányaikat.

Bízunk abban, hogy olyan iskolát teremtünk, amely választ ad majd a fiatalokat feszítő kérdésekre, amely használható tudást ad és szociálisan érzékeny, világra nyitott fiatalokat nevel.

WALDORF-ISKOLÁK, EMBERISMERETEN ALAPULÓ NEVELÉS

A Waldorf-iskolák mindenki számára nyitva állnak, függetlenül attól, hogy milyen a vallása, világnézete, politikai szemlélete, illetve mely társadalmi réteghez tartozik. Az öngazgatás intézményi keretei adják azt a szabadságot, melyben a tanulás és tanítás megvalósulhat, azt a szabadságot, mely az állam és gazdasági élet közvetlen befolyásától független működést tesz lehetővé. Rudolf Steiner alap gondolata az volt, hogy az eljövendő korok munkásai és értelmiségi dolgozói együtt tanuljanak, s ami ezt lehetővé teszi, az a mélyebb emberismeret. Mert valójában azok a gyermekkori folyamatok, melyek huszonegy éves korig lezajlanak, érvényesek minden ember fejlődésére, függetlenül attól, hogy később milyen pályát választ majd. A Waldorf-iskolák születését nem politikai érdekek, nem gazdasági célok, nem ideológiai megfontolások idézik elő. A motiváció, a hajtóerő hasonló az 1919-es első Waldorf-iskola alapításánál tapasztalt szándékhoz. Az ember megértése a pedagógián keresztül, tettekben megnyilvánuló, gyakorlatias utakat keresve kibontani és nevelni a fiatal ember értékeit, ápolva és fejlesztve szociális képességeit.

GIMNÁZIUM AZ EGYETEMEN

Az alapítási folyamatban a tanárok toborzásával párhuzamosan folyt az épület keresése.

A pécsi önkormányzat támogatásával több épületet is megtekintettünk, ami oktatási intézményként szóba jöhetett, azonban mindegyik épület megalkuvások sorát vetítette elő. Nem láttuk bennük megszületni azt az intézményt, ami az elgondolásokból körvonalazódni látszott. Az Alapítói Kör a kéthetenkénti találkozások során ugyanis a jogszabályi előírások és a gazdasági feltételek mellett legalább akkora hangsúlyt helyezett a pedagógiai szempontokra.

A természetközelség, a tantermen kívüli, gyakorlati helyszínek fontossága, a művészeti nevelés minél szélesebb körű lehetőségeinek megteremtése, s mindemelllett az együttműködés, a sokrétű szociális kapcsolódások feltételeinek biztosítása mind olyan szempontnak bizonyult, amiből nem szerettünk volna engedni.

Gimnáziumalapító nyári táborunk alatt a diákok szemszögét is megismerhettük, szerettük volna megtalálni azt a helyet, ahol az általuk megfogalmazott vágyaknak legalább egy része is testet ölthet.

A 2022 nyarán fellépő nehézségek – az energiaárak drasztikus emelését követően újra kellett gondolnunk lehetőségeinket. A saját épület helyett egyre inkább alternatív megoldásokon kezdtünk gondolkodni. Több lehetőség felmerült, s ezek közül a legmerészebb a Pécsi Tudományegyetemmel való együttműködés volt.

Már az épület első bejárása során tudatosult bennünk, hogy a kényszer szülte kósza ötlet valójában a jövő hívó szava volt. A helyszín nem csak a megfogalmazott pedagógiai szempontoknak és a diákok által megálmodott kritériumoknak felelt meg, hanem az együttműködésben, kapcsolódásban számtalan lehetőséggel kecsegtetett. A már kiépített infrastruktúra használatáért cserébe nem csak a bérleti szerződésben foglalt összeggel szeretnénk fizetni, célunk, hogy tevékenyen kapcsolódjunk bele az egyetem vérkeringésébe.

A régió egyetlen alternatív gimnáziumaként szándékunk, hogy minél több Waldorf és állami intézményből érkező diákokat vonzzunk Pécsre, akiknek az itt töltött évek során megmutathatjuk majd a város felsőoktatási intézményeit is, a széleskörű továbbtanulási lehetőségeket. Művészeti tevékenységeiket szeretnénk nyitott műhelyeinken keresztül az egyetemi hallgatók, oktatók előtt is megnyitni, ezzel is bővítve az intézményen belül a fakultatív programok tárházát. Terveink közt szerepel alternatív pedagógiai műhelyek szervezése, regionális képzési központ alapítása. Ezzel egyrészt a tanárképző intézet hallgatóinak szeretnénk lehetőséget biztosítani, hogy pedagógiai eszköztárukat, ismereteiket bővítsék, másrészt Pécsre szeretnénk csábítani az alternatív pedagógia iránt érdeklődőket. Szociális gyakorlataink során szoros kapcsolatot szeretnénk kialakítani a pécsi civil szervezetekkel, gyakorlati projektjeinkkel pedig nagyobb pécsi intézményekhez, cégekhez tervezünk kapcsolódni.

| Kép: <https://www.freepik.com>